

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Kazak Öğrencilerin Ünsüz Harf Değişimleri İle İlgili Yaşadıkları Sorunlar

Cemal Özdemir

Süleyman Demirel Üniversitesi, Kazakistan

Özet: Bireylerin öğrendikleri yeni diller bazen anadile yakın bazen de uzak olabilmektedir. Anadiline yakın bir dili öğrenirken bireyler bazen olumsuz aktarım sorunu yaşamaktadırlar. Türkçe öğrenen Kazak öğrencilerin de söz konusu bu sorunu yaşamaları ve özellikle ünsüz harfleri yazarken farklı yanlışlar yapmaları kaçınılmazdır. Araştırmanın soruları şu şekildedir: “Kazak öğrenciler yazma becerilerinde ünsüz harfleri olumlu mu olumsuz mu aktarımla kullanılmaktadır?” ve “Kazak öğrencilerin yazma becerilerinde yaşanan harf aktarımlarına ilişkin sorunlara nasıl bir yöntemle çözüm bulunmalıdır?”. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen A2 seviyesindeki 77 Kazak öğrenciye dikte yoluyla uygulama yaptırılmıştır. Araştırmada kullanılmak üzere alan yazından seçilen 10 metin içerisinde uzman görüşlerinin alınması neticesinde seçilen 3 metin Kazak öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmacı, belirlenen metinleri okuyarak öğrencilerin bu metinleri yazmasını sağlamıştır. Elde edilen veriler araştırmacı tarafından Excel programı yardımıyla çözümlenmiştir. Sonrasında 77 öğrenci arasından 11 öğrenciye ait kağıtlar rastgele bir şekilde seçilmiştir. Bu 11 öğrencinin dikte kağıtlarında ünsüz seslerin yazımı ile ilgili yaptıkları yanlış sıklıkları ve yanlış türleri ünsüz seslerde görülen ses değişiklikleri kapsamında sınıflandırılmıştır. Araştırma neticesindeki bulgular göz önüne alındığında Kazak öğrencilerin süreklileşme, süreksizleşme, ünsüz ünlü değişimi, diğer ünsüz değişiklikleri gibi kısımlara ait değişik türde yanlışlar yaptıkları belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Kazak öğrenciler; Türkçe öğretimi; Ünsüz; Yazma becerisi

Giriş

Yabancı dil öğretimi ve öğrenimi konusu köklü bir geçmişe dayanmaktadır. Bir toplumla beraber gelişen dil o toplumun hayatını devam ettirdiği coğrafyadan, etraftaki kültürel özelliklerden etkilenerek gelişir. Öğrenilmekte olan dilin yapısal özellikleri ile o dili öğrenenlerin anadillerinin yapısal özellikleri yabancı dil öğrenimini etkilemektedir (Arslan, 2014). Bu sebeple Türkçenin köken ve yapısal özelliklerinin incelenmesi Türkçe öğretimi adına gereklidir.

Türkçe öğretenler açısından Türkçenin açık ve anlaşılır yapısal özelliklerinin bilinmesi dil öğrencileri için gerekli bir unsurdur. Aynı zamanda Türkçe öğretilen hedef kitlenin anadili yapısını bilmek de uygulanacak dil yöntemlerini belirlemek açısından önemlidir (Arslan, 2014). Türkçenin sözcük ve sözcük türlerinin yapım ve biçimsel özelliklerini kavrama, Türkçe öğretecekler ve öğrenecekler bakımından söz konusu dilleri karşılaştırma olanağı sunacaktır. Diller arasındaki ortak yönler, benzer

tarafklar ve farklılıklar tespit edilerek bilinçli bir yabancı dil öğretimi ve öğrenimi gerçekleştirme imkanı vardır (Tosun, 2005). Bununla beraber yabancı dil öğretimine ve öğrenimine etkisi bakımından, Türkçenin fonetik özelliklerinin tespit edilmesi yabancı dil olarak Türkçe öğrencileri ve öğrencileri açısından farklı bir öneme sahiptir.

Konuşma esnasında bir engelle karşılaşılarak çıkan seslere sessiz harf ya da ünsüz harf denir. Türkçede 21 tane ünsüz harf mevcuttur. Banguoğlu (1990), tarafından Türkçedeki ünsüzler, patlamalı ve sızmalı diye iki grupta adlandırılmaktadır. Patlamalı olan ünsüzler: /b/, /p/, /c/, /ç/, /d/, /t/, /g/, /k/, /m/, /n/ ve sızmalı olan ünsüzler ise: /f/, /v/, /ğ/, /h/, /j/, /ş/, /l/, /r/, /s/, /z/, /y/’dir. Banguoğlu bu şekilde gruplamış olsa da bu konuda kesin ve ortak terim birliğine gidilememiştir. Türkçedeki ünsüzler ses özelliklerine bakıldığında iki grupta incelenir. Bunlardan birincisi ötümlü (yumuşak, tonlu) ünsüzlerdir: /b/, /c/, /d/, /g/, /ğ/, /j/, /l/, /m/, /n/, /r/, /v/, /y/, /z/; ikincisi ise

ötünsüz (sert, tonsuz) ünsüzlerdir: /f/, /h/, /s/, /ş/, /ç/, /k/, /p/, /t/.

Tablo 1
Türkçedeki Ünsüzler

ÇIKIŞ YERLERİNE	SERT		YUMUŞAK	
GÖRE	Sürekli	Süreksiz	Sürekli	Süreksiz
Dudak	f	p	m, v	b
Diş	s, ş	ç, t	j, l, n, r, z	c, d
Damak	-	k	ğ, y	g
Gırtlak	h	-	-	-

Türkçedeki ünsüzler çıkış yerlerine ve devamlılıklarına göre farklılıklar göstermektedirler. Bu ünsüzlerin özel durumları Ergenç (1995) tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

/b/: patlamalı, çift dudak, ötümlü; /c/: sızıcı, dil-ön damak, ötümlü;
 /ç/: sızıcı, dil-ön damak, ötümsüz; /d/: patlamalı, dilucu-dişardı, ötümlü;
 /f/: sızıcı, diş-dudak, ötümsüz; /g/: patlamalı, dil-art damak, ötümlü;
 /ğ/: patlamalı, damak, ötümsüz; /h/: sızmalı, gırtlak, ötümsüz;
 /j/: sızmalı, dil-ön damak, ötümlü; /k/: patlamalı, art damak, ötümsüz;
 /l/: yan daralmalı, dil ucu-ön damak, ötümlü;
 /m/: genizsi, çift dudak, ötümlü;
 /n/: genizsi, dil ucu-diş eti (dil-art damak), ötümlü;
 /p/: patlamalı, çift dudak, ötümsüz;
 /r/: tek (çok) vuruşlu, dil ucu-diş eti,(sızıcı), ötümlü(ötümsüz); /s/: sızıcı, dil ucu-diş eti, ötümsüz;
 /ş/: sızıcı, dil-ön damak, ötümsüz; /t/: patlamalı, dil ucu-diş ardı, ötümsüz;
 /v/: sızıcı, dudak-diş (yan ünlü), ötümlü; /y/: dil-ön damak, yarı ünlü, ötümlü;

/z/: sızıcı, dil ucu-diş eti, ötümlü (ötümsüz)

Kazakçanın Ses Bilgisi

Türkçeden farklı olarak Kazakçada yirmi beş tane ünsüz harf vardır. Bunlar: /б/б/, /ч/ç/, /д/д/, /ф/ф/, /г/г/, /ғ/ғ/, /х/х/, /һ/һ/, /ж/ж(c), /к/к/, /қ/қ/, /л/л/, /м/м/, /н/н/, /һ/һ/, /п/п/, /р/р/, /с/с/, /ш/ш/, /т/т/, /у/у/, /в/в/, /ѣ/ѣ/, /з/з/, /ц/ц/ harfleridir. Bu harflerden farklı olarak Kazakçada birleşik ses özelliğine sahip altı tane daha harf mevcuttur. Bunlar: /ё/ё/, /и/(й,й,и)/, /у/(у,у,у)/, /ш/ш/, /ю/(у,у,у,у)/, /я/я/ harfleridir. Bazı kaynaklarda Kazakçadaki ünsüzler 25 tane olarak belirtilirken bazı kaynaklarda 26 tane olarak belirtilmektedir. 26 tane olduğunu belirten kaynaklarda ise 26. ünsüzün /ш/ш/ harfi olduğunu söyleyenler olduğu görülmektedir. Ama bu konuda tam bir fikir birliği olmadığı da söylenebilir (Koç ve Doğan, 2004).

Türkçe ile Kazakça arasında yazı dilinde farklı olan ünsüz harfler: /х/х/, /з/з/, /у/(у, у, у)/, /қ/қ/, /һ/һ/. İki dil arasında farklılık gösteren ünsüzlerden biri olan x ünsüzü gırtlaktan hırıltılı bir şekilde çıkarılan /h/'dir. Gösterimi /һ/ şeklindedir. Bu ünsüz harfin, Kazakçaya Arapçadan ve Farsçadan geçen sözcüklerle birlikte

Rusçadan geçenlerle birlikte de kullanımına rastlanmaktadır (İsayev,1993). İki dil arasında farklılık gösteren ünsüzlerden bir diğeri ise /ñ/'dir. Bu harf normalde Türkçenin ağızlarında bulunmaktadır. Fakat alfabede rastlanılmayan geniz /n/'sidir. İki dil arasında farklılık gösteren ünsüzlerden bir diğeri ise /w/'dir. Bu harf Türkçedeki şekliyle dış-dudak kullanılarak değil de çift dudak kullanılarak çıkarılır (Öner, 1998). İki dil arasında farklılık gösteren ünsüzlerden bir diğeri ise /g/-/k/ ünsüzleridir. Bu ünsüzler yalnız kalın ünlülerle beraber kullanılır. Bu ünsüzler Türkçedekiyle kıyaslandığında telaffuz edilirken küçük dile yakın bir yerde daha da geride biçim kazanır (Öner, 1998). Kazakçada bulunan /φ/f/, /ε/v/, /u/ş/, /ı/ç/ ünsüzleriyle birlikte /u/şç/, /ë/yo/ harfleri yalnızca Rus dilinden girmiş olan sözcüklerde yer alır. Bu harflerden /u/şç/ yalnızca Kazak dilinde üç sözcükte /şş/'nin yerine kullanıldığı görülmektedir. Bu sözcükler: *аушы/aşşı, тұшы/tuşşı, кеңе/keşşe* (İsayev, 1993).

Kazakçada, Türkçedeki ünsüzlerden farklı 5 tane daha ünsüz harf bulunmaktadır. Bunlar: /v/, /ğ/, /x/, /ñ/ ve /q/ harfleridir. Bu harflerden v, iki dudağın büzülmesiyle çıkarılır. Diğer bir harf olan /ğ/ harfi ise Türkçedeki *yumuşak* /g/ harfinden daha belirgin olarak gırtlak tarafına yakın bir şekilde çıkarılır. Bir başka harf olan /x/, Anadolu'da çok fazla rastlanan ve hırıltılı bir şekilde gırtlaktan çıkarılan /h/'dir. Bir diğer harf olan /ñ/, bu harf de Anadolu'da çok fazla karşılaşılan *nazal* /n/'sidir. Son harf olan /q/ ise Türkçede bulunan kalın /k/ ile karşılaştırıldığında gırtlak tarafına yakın bir şekilde çıkarılır (Kajıbek, 1991).

Kazakçada başka dillerden alınan sözcüklerde özellikle Arapçadan alınan sözcüklerde süreklileşme hadisesi çokça görülmektedir. Örnek sözcükler:

(Ar.>K.T. >T.T.) *ecel>ajal>ecel, cevâp>jawap>cevap, muhtâc>muhtaj>muhtaç.* Kazakçada ayrıca, sözcüklerin iç kısmında ve son kısmında bulunan /ğ/'lar /w/'ye dönüşmüştür. Örnek sözcükler: (E.T>K.T. >T.T.) *ağız >awız>ağız,yağ->jaw->yağ-, sogıq>suwıq>soğuk, tağ>taw>dağ.*

Türkçe, söylendiği şekliyle yazılan ve yazıldığı şekliyle de okunan bir dildir. Bu şekilde bir yapıya sahip olmasından dolayı Türkçedeki okuma ve yazma becerileri, sözcüklerin söylenişleri ve yazılışları farklı olan dillerden daha çabuk gelişir (Berkmen, 2003). Türkçedeki seslerin yazılışları ve okunuşları esnasında Türk dilinin fonetiğine en yakın olan Latin alfabesi kullanılmaktadır. Bu kullanım Türkçe öğrenmekte olan yabancı bireylerin Türkçedeki sesleri öğrenmelerine yardımcı bir unsurdur (Demirci, 2011). Dünyada en fazla öğretilen ve öğrenilen dil günümüzde İngilizcedir. Bu olayın etkisiyle Latin alfabesi insanların pek çoğu tarafından bilinmektedir. Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğrenmekte olanların Türkçedeki sesleri zorlanmadan öğrendiği söylenebilir (Arslan, 2014).

Ses olayları, bir dile ait seslerinin oluşturdukları manalı değişimlerdir. Gerçekleşen bu değişimler; seslerdeki yer değiştirmelerde, düşmelerde, türemelerde vb. şekillerde görülür. Bütün bu değişiklikler bazı sebeplere bağlandığı gibi ünsüz değişikliklerini de bazı sebeplere bağlamak mümkündür. Sıralanan sebepler ve özellikler ünsüz değişikliklerini de kapsamaktadır. Ama ünsüz değişikliklerinin sebeplerinden bir diğerinin de en az çaba yasası olduğu bilinmelidir (Efendioğlu ve İşcan, 2010). En az çaba yasası hakkında Korkmaz (2003) şu ifadeleri kullanmıştır: Konuşma esnasında vakitten ve emekten tasarruf ederek kolaylık sağlamak maksatıyla

ses düşmesi, ses benzeşmesi, ses ve hece kaynaşması (Contraktion) gibi olaylara yol açan kuraldır.

Alan yazını incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin bazı araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Tamir (2003), Açık (2008), Şahin (2008), Erdoğan (2015), Kumsar ve Kaplankıran (2016), Aydoğmuş (2018), Kaya (2019) gibi araştırmacılar Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunları ele alan çalışmalar ortaya koymuşlardır. Bunun yanı sıra harflerle ve alfabelerle ilgili yaşanan sorunlara ilişkin bazı çalışmalar yapılmıştır. Türkçenin yabancı dil olarak Kazaklara öğretimi aşamasında; ünsüz harflerin kullanımları, yazma becerisine ünsüz harflerin etkisi, ünsüzlerle ilgili yapılan yanlışların türlerinin belirlenmesi farklı bir öneme sahiptir. Alan yazında özellikle Kazakların Türkçe öğrenirken ünsüz harflerle ilgili yaşadıkları sorunları inceleyen araştırmaların azlığı bu araştırmayı daha da önemli kılmaktadır. Soydaş dillerin kendi içindeki öğretiminde özellikle olumsuz transfere bağlı olarak kimi sorunlar yaşanmaktadır. Bu konuda ortaya konulacak bir çalışmanın özellikle yabancılara Türkçe öğretimi alanına yeni bir katkı sağlayacağı düşüncesiyle bu araştırma yapılmıştır.

Bu çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Kazak öğrencilerin yazma becerisinde ünsüz harflerle ilgili yaptıkları yanlışları belirlenmek amaçlanmıştır. Bu amaca göre aşağıdaki araştırma sorularına yanıtlar aranmıştır:

- Kazak öğrenciler yazma becerilerinde ünsüz harfleri olumlu mu olumsuz mu aktarımla kullanmaktadır?
- Kazak öğrencilerin yazma becerilerinde yaşanan harf aktarımlarına ilişkin sorunlara nasıl bir yöntemle çözüm bulunmalıdır?

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, nitel araştırmaya ait yöntemlerden biri olan belge analizi kullanılmıştır. Bununla birlikte araştırmada elde edilen yanlışlar üzerinde nicel yöntem kullanılarak karşılaştırmalar yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan metinlerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Türkçe öğrenmekte olan Kazak öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem ise Kazakistan'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen üniversite öğrencilerini kapsamaktadır. Araştırmaya Kazakistan'da Süleyman Demirel Üniversitesi'nde 2016-2017 yılları arasında yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi gören 77 Kazak öğrenci katılmıştır. Öğrenciler, A2 seviyesinde Türkçe bilgisine sahiptir. Araştırmaya Kazakistan'ın dört farklı bölgesinden (Doğu, Batı, Kuzey, Güney) Almatı'ya üniversite okumak için gelen 24 kız ve 53 erkek öğrenci katılmıştır. Fakat bu 77 öğrencinin içerisinde rastgele bir şekilde 11 öğrenciye ait veriler bu araştırmada kullanılmak üzere seçilmiştir. Özellikle öğrencilerin yazma ve okuma becerilerini ortaya koymak için tüm veriler farklı çalışmalarda yer alacaktır. Bu öğrencilerin pek çoğu üniversite giriş imtihanı neticesinde özel bir üniversitede burslu olarak okumayı hak eden, yaşları 17-18-19 arasında değişiklik gösteren öğrencilerdir. Öğrencilerin az bir kısmı üniversiteyi paralı şekilde okumaktadırlar. Bu

öğrencilerin çoğunluğu Türkçeden başka üç dil bilmektedir ve örnekleme oluşturan bireyler daha önce Türkçe öğrenimi görmemiş kişilerdir. Araştırma, öğrencilerden izin alınarak (gönüllülük esasına göre), sadece araştırma amaçlı veri toplandığı belirtilerek yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak belirli kriterler dahilinde seçilen 3 edebi metin kullanılmıştır. Bu metinlerin tespitinde öncelikli olarak A2 seviyesine uygun olabilecek birçok YÖS (yabancı uyruklu öğrenci sınavı) metin soruları, Kazak büyüklerine ait eserler, Türk kültürüne ait birçok hikaye ve öykü, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan A2 seviyesi için hazırlanmış birçok eser taranmış ve bu şekilde 10 metin seçilmiştir. Ancak metinlerin içerisine B1 seviyesinde bir tane metin eklenmiştir. Uzmanlar metinleri seçerken B1 seviyesindeki metni seçmemişlerdir. Bu da uzmanların güvenilirliğini göstermektedir. Uzmanların değerlendirmeleri neticesinde 10 metin içerisinde 3 tane metin seçilmiş ve dikte çalışmasında kullanılmıştır. Araştırmaya katılan her bir öğrenciye dikte çalışmasında 3 metin yazdırılmıştır ve toplamda 231 metin elde edilmiştir ($77 \times 3 = 231$ metin).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada ilk olarak Kazak öğrencilerin Türkçe yazma becerisinde yanlış yapmalarına sebep olan sesbilimsel durumlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla seçilen metinler yardımıyla bazı uygulamalar yapılmıştır. Öncelikle alan yazın taranarak tespit edilen 10 adet metin uzmanlara gönderilmiştir. Uzmanların görüşleri alındıktan sonra seçilen 3 metin, Kazak öğrencilerin yazma becerilerini ve yanlış sıklıklarını görmek maksadıyla öğretmen tarafından

okunmuştur. Öğretmenin okuduğu metinler öğrenciler tarafından yazılarak dikte çalışması yaptırılmıştır. Hengirmen (1990), dikte hakkında konuşma yoluyla öğrenilen soyut sesleri, yazı yoluyla biçimlendirerek somut duruma getirme olarak niteler.

Bu araştırmada 77 öğrenci içerisinde 11 öğrenciye ait dikte yapılmış kağıtlar seçilmiştir. Toplamda rastlantısal geliş güzel bir şekilde seçilen metin sayısı 33'tür. Dikte kağıtları seçildikten sonra ilk olarak 11 öğrencinin yazdığı metinler incelenmiş ve yapmış oldukları yanlışlar betimsel analiz ile tespit edilmiştir. Tespit edilen yanlışlar Excel programına tek tek girilmiştir. Bu uygulamalar neticesinde elde edilen veriler incelenmiştir. Bu incelemelerde öğrencilerin tespit edilen yanlışları içerik analizine tabi tutulmuştur. Yanlışların sebepleri tespit edildikten sonra yanlışlara ait bilgiler tablolar halinde hazırlanmıştır.

Bulgular

Araştırmada, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Kazak öğrencilerin dikte çalışması neticesinde ünsüzleri kullanırken karşılaştıkları sorunlar belirlenmiştir. Öğrencilerin bu konuda yaptıkları yanlışlar, elde edilen veriler analiz edilerek tablolara aktarılmıştır. Tablolarla birlikte ünsüz değişimleri ile ilgili yaşanan sorunlara ait değerlendirmeler de bu kısımda yer almaktadır.

Ünsüz Değişimleri İle İlgili Sorunlar

Süreklileşme: Süreklileşme, nitelik açısından süreksiz ünsüzlerin sürekli ünsüz haline dönüşmesidir. Sürekli ve süreksiz ünsüzler şu şekilde sınıflandırılır:

Sürekli Ünsüzler: /f/, /h/, /s/, /j/, /ğ/, /n/, /r/, /z/, /l/, /m/, /v/, /y/.

Süreksiz Ünsüzler: /p/, /ç/, /t/, /k/, /b/, /c/, /d/, /g/.

Türkçedeki süreklileşme olayı; süreksiz ünsüzlerin, akıcı veya sızıcı sürekli ünsüzlere değişmesi olayı olarak da adlandırılabilir. Bu konuda günümüzde kullanılan *var*, *ver* sözcükleri eski Türkçede *bar*, *ber* olarak kullanılıyor olması ya da şimdi kullanılan *av*, *ev* sözcüklerinin eskiden *ab*, *eb* olarak kullanılmış olması (/b/ > /v/) süreklileşmeye örnek olarak verilebilir. Türkçede süreklileşmeye maruz kalmış diğer sözcük örnekleri: (E.T. > T.T.) *beg* > *bey*, *öpke* > *öfke*, *yag* > *yağ*. Kazakçada da süreklileşme çokça rastlanan bir olaydır. Örnek sözcükler: (E.T. > K.T.) *adut* > *uwıs*, *tağıgu* > *tawıq*, *hidmet*(Ar.) > *kızmet*.

Kazakçada da görülen süreklileşme olayında bazen; /-p/ ünsüzüyle bitmiş heceli sözcüklere /-p/ belirteç-fiil eki eklendiğinde sözcüğün sonundaki /p/ ünsüzü /w/ şeklini alır. Örnek sözcükler: *kep-i-p* > *kewip*, *tep-i-p* > *tewip*, *tap-i-p* > *tawıp*. Kazakçanın kendisine mahsus özellikleri arasında eski Türkçede bulunan /ç/ ünsüzü süreklileşme olayına maruz kalarak Kazakçada /ş/ ünsüzüne dönüşmüştür. Bu sözcüklere bakıldığı zaman Türkçe kullanımları eski Türkçedeki gibidir ya da çok yakındır. Örnek sözcükler: (E.T. > K.T. > T.T.) *Aç* > *aş* > *aç*-, *saç* > *şaç* > *saç*, *keç* > *keş* > *geç*-, *üçün* > *üşin* > *için*, *üç* > *üş* > *üç*.

Türkçe öğrenmekte olan Kazak öğrencilerin Süreklileşme ile ilgili yaptıkları yanlışlar Tablo 2’de

verilmiştir. Tabloları oluştururken ilk sütunda, her bir öğrencinin doğru yazması gereken sözcüğün yerine yazmış olduğu sözcükler yer almaktadır. 2. sırada sözcüğün doğru şekli ve son sırada yanlışın türü yer almaktadır. Tablolardaki yer alan satırlardaki yanlışların her birisi bir öğrenciye ait yanlışlardır. Öğrenciler metin içinde tekrarlanan sözcükleri tekrar tekrar yanlış yazması durumunda yanlışlar her seferinde tablolarda verilmiştir.

Kazakçadaki bazı harflerin Türkçedeki harflerin yerine kullanılıyor olması Türkçe öğretiminde, öğrenmeye çok olumsuz etkiler yapmaktadır. Çünkü Kazak öğrenciler Kazakçadaki kullanımlarını Türkçe sözcükler içerisinde yazmaya çalışmakta ve bunun neticesinde de yanlışlar ortaya çıkmaktadır. Bu bölüm ile ilgili 59 yanlış yapılmıştır. Bu yanlışlar içinde en fazla yapılmış olanı /b/ > /v/ yanlışıdır. Bunun en önemli sebebi Türkçede /v/ ile başlayan bazı sözcüklerin Kazakçada /b/ ile başlamasıdır. Örnek: *ver-* > *ber-*, *var* > *bar*, *varlık* > *barlıq*, *var-* > *bar-*. Diğer bir sebep ise Türkçedeki /ç/’li sözcükler Kazakçada /ş/’li olarak kullanılıyor olmasıdır. Örneğin: *Güç* > *küş*, *üç* > *üş*, *ağaç* > *ağaş*.

Tablo 2

Süreklileşmeyle İlgili Yapılan Yanlışlar

Yanlış Yazılan Sözcük	Sözcüğün Doğrusu	Yanlış Türü: Süreklileşme	Yanlış Yazılan Sözcük	Sözcüğün Doğrusu	Yanlış Türü: Süreklileşme
balası	Babası	/b/ > /l/	kimyağır	kimyager	/g/ > /ğ/
edemiyat	edebiyat	/b/ > /m/	ğün	gün	/g/ > /ğ/
ederiyat	edebiyat	/b/ > /r/	gelişmeyi	gelişmeyi	/g/ > /ğ/
Novel	NOBEL	/b/ > /v/	ğören	gören	/g/ > /ğ/
Novel	Nobel	/b/ > /v/	ğün	gün	/g/ > /ğ/
novel	Nobel	/b/ > /v/	ğün	gün	/g/ > /ğ/
Novel	Nobel	/b/ > /v/	ğün	gün	/g/ > /ğ/
novelin	Nobel'in	/b/ > /v/	ğeldiğine	geldiğini	/g/ > /ğ/
noveli	Nobel'i	/b/ > /v/	sevği	sevgi	/g/ > /ğ/
novel	Nobel	/b/ > /v/	duyhular	duygular	/g/ > /h/
novelin	Nobel'in	/b/ > /v/	tezhakın	tezgahın	/g/ > /h/
edeviyat	edebiyat,	/b/ > /v/	tezyahın	tezgahın	/g/ > /y/
sebebiyle	sebebiyle	/b/ > /v/	tezyagın	tezgahın	/g/ > /y/
sevibile	sebebiyle	/b/ > /v/	tezyiyahınt	tezgahın	/g/ > /y/
içevilecek	içebilecek	/b/ > /v/	tezyağın	tezgahın	/g/ > /y/
mufer herlemizi	mücevherlerimi	/c/ > /f/	tezyafın	tezgahın	/g/ > /y/
mujefherler	mücevherler,	/c/ > /j/	tezyapın	tezgahın	/g/ > /y/
mujehherlerimizi	mücevherlerimi	/c/ > /j/	tezyabın	tezgahın	/g/ > /y/
mujefherlerinin	mücevherlerimi	/c/ > /j/	Ançah	Ancak	/k/ > /h/
müzevherlerinizi	mücevherlerimi	/c/ > /z/	Ahdeniz	Akdeniz	/k/ > /h/
müzevherlerinin	mücevherlerimi	/c/ > /z/	tahdir	Takdir	/k/ > /h/
geştikçe	geçtikçe	/ç/ > /ş/	tahdir	Takdir	/k/ > /h/
iştikten	içtikten	/ç/ > /ş/	harakteye	karakteri	/k/ > /h/
yüzlen	yüzden	/d/ > /l/	Hafta	kahve	/k/ > /h/
bunlan	bundan	/d/ > /l/	gereliyor	gerekiyor.	/k/ > /l/
görmelikleri	görmedikleri	/d/ > /l/	mi	ki	/k/ > /m/
ve	de	/d/ > /v/	sanladı	sakladığı	/k/ > /n/
ve	de	/d/ > /v/	inilarına	ikramı	/k/ > /n/
vereçe	derece	/d/ > /v/	çor	çok	/k/ > /r/
			müşlerinin	müşterinin	/t/ > /l/

Bu kısımda toplamda yapılan 59 yanlış içerisinde 9 yanlış ile /g/ > /ğ/, 7 yanlış ile /g/ > /y/, 6 yanlış ile /k/ > /h/, üçer yanlış ile /c/ > /j/, /d/ > /l/, /d/ > /v/ yanlış türlerinde, ikişer yanlış ile /c/ > /z/, /ç/ > /ş/, /g/ > /h/, /k/ > /n/ yanlış türlerinde, birer yanlış ile /b/ > /l/, /b/ > /m/, /b/ > /r/, /c/ > /f/, /k/ > /l/, /k/ > /m/, /k/ > /r/, /t/ > /l/ yanlış türlerinde yanlışlıklar yapıldığı tespit edilmiştir. Bu bölümde tespit edilen yanlışların birçok türde yapıldığı görülmektedir. Özellikle *tezgahın* sözcüğünde öğrencilerin /g/ > /y/ değişimi yaptıkları görülmektedir. Bu yanlışların düzeltilmesinde Türkçe ve Kazakçadaki bazı özellikler dikkate alınarak farklı uygulamaların yapılması gerekmektedir.

Süreksizleşme: Korkmaz (2007)'a göre, ağız yolunun kapatılarak ve içerden dışarı doğru çıkan nefesin patlama şeklinde dışarı atılmasıyla meydana gelen ünsüz; /p/, /b/, /m/, /t/, /d/, /k/, /g/ ünsüzleri patlayıcı (süreksiz) ünsüz olarak adlandırılır. Bazı kaynaklarda c, ç ünsüzlerinin de patlayıcı ünsüz olarak adlandırıldığı görülmektedir. Banguoğlu ve Gülensoy (1994)'a göre, Türkçede patlayıcı ünsüzlerin karşısında sızıcı ünsüzler (sızmalı sesler) bulunur. Bunlar, hava kanalının bir yerde çok daralarak gırtlak tarafından gelen sesli ya da sessiz havanın bu yerden hışırtıyla sızması yoluyla gerçekleşen aynı türden seslerdir. Türkçede /f/, /v/, /ğ/, /h/, /j/, /ş/, /s/, /z/, /y/ sızmalı ünsüzleri mevcuttur (Korkmaz,1992).

Türkçede süreksizleşme olarak adlandırılan olay, nitelik açısından sürekli ünsüzlerin sürekli ünsüzler haline dönüşmesidir. Başka dillerden Türkçeye girmiş

sözcüklerin bazı harflerinin telaffuz esnasında /c/ harfine dönüşmesi süreksizleşmeye verilebilecek örnekler arasındadır. Bu tipte telaffuz esnasında benzeşmelerin sebep olduğu azıcık>accık sözcüğünde görüldüğü gibi /z/ > /c/ değişimleri süreksizleşmeye verilecek örneklerdendir. Süreksiz ses birimlerini telaffuz ederken konuşmada kullanılan organlar aralarında yapışarak havanın aniden kesilmesine sebep olur ve ses birimleri bu olaydan sonra çıkma işlemini sürdürür. Sürekli ünsüzleri telaffuz ederken de konuşmada kullanılan organlar arasında çok az bir mesafe kalana kadar yakınlaşırlar ve neticede hava bütün bütün kesintiye uğramadan yavaşça süzülerek çıkar. Titreşimli ünsüz olan /r/ de dilin uç kısmının titremesi ile meydana gelir (Mırzabekov, 1993).

Mırzabekov (1993), *Kazak Tilinin Fonetikası* adlı eserinde bu konu ile ilgili ünsüzleri üçe ayırmıştır.

- I. Süreksiz (Şuğıl) Ünsüzler: /p/, /b/, /t/, /d/, /k/, /g/, /ç/, /ts/, /ç/, /m/, /n/, /ŋ/
- II. Sürekli (Izın) Ünsüzler: /f/, /v/, /s/, /z/, /ş/, /j/, /h/, /ğ/, /h/, /l/, /y/, /v/
- III. Titreşimli (Diril) Ünsüz: /r/

Türkçenin aksine Kazakçada Süreksizleşme oldukça fazla görülen bir olaydır. Örnek sözcükler: (E.T.>K.T.) *tawış>dıbıs*, *sıçқан>tışқан*, *қудуғ>қудіқ*, *yumurtға>jumırtқа*, *altmış>alpıs*, ...*Sefer (Ar.)>sapar*, *тарaf (Ar.)>tarap*, *akıl+lı>aқıldı*, *bin-meden>minbesten*.

Tablo 3

Süreksizleşmeyle İlgili Yapılan Yanlışlar

Yanlış Yazılan	Szöcüğün	Yanlış	Yanlış Yazılan	Szöcüğün	Yanlış
Sözcük	Doğrusu	Türü: Süreksizleşme	Sözcük	Doğrusu	Türü: Süreksizleşme
tondan	fondan	/f/ > /t/	tazeyne dağrısın	hazinedarısın.	/h/ > /p/
kablıt	kağıt	/ğ/ > /b/	köbenin	Kölenin	/l/ > /b/
saglıdı	sağladı.	/ğ/ > /g/	dedik	delik	/l/ > /d/
kazandıgı	kazandığı	/ğ/ > /g/	anlaşıyordu	anlaşılyordu.	/l/ > /d/
dağıtılmaktadır	dağıtılmaktadır	/ğ/ > /g/	bedirlerken	belirlerken,	/l/ > /d/
taşıdıgı	taşıdığı	/ğ/ > /g/	bedirten	belirten	/l/ > /d/
gittigini	gittiğini	/ğ/ > /g/	idgini	ilgili	/l/ > /g/
gittigini	gittiğini	/ğ/ > /g/	baştamışlar	başlamışlar	/l/ > /t/
sandığa	sandığa	/ğ/ > /g/	baştanuşlar	başlamışlar	/l/ > /t/
sakladığı	sakladığı	/ğ/ > /g/	astım	aslını	/l/ > /t/
sakladığı	sakladığı	/ğ/ > /g/	astığı	aslını	/l/ > /t/
oldugunu	olduğunu	/ğ/ > /g/	aldına	alnına	/n/ > /d/
geldigini	geldiğini	/ğ/ > /g/	aldına	alnına	/n/ > /d/
geldigini	geldiğini	/ğ/ > /g/	aldına	alnına	/n/ > /d/
aşagı	aşağı	/ğ/ > /g/	aldına	alnına	/n/ > /d/
sandığın	Sandığı	/ğ/ > /g/	aldına	alnına	/n/ > /d/
sandığı	Sandığı	/ğ/ > /g/	Alfbet	Alfred,	/r/ > /b/
tezğagın	tezgahın	/ğ/ > /g/	başadısını	başarısını	/r/ > /d/
öğrendik	öğrendik.	/ğ/ > /g/	muştegilerden	müşterilerden	/r/ > /g/
rabatsız	rahatsız	/h/ > /b/	karcısına	karşısına	/ş/ > /c/
bogçaymış	bohçaymış	/h/ > /g/	içinden	işinden	/ş/ > /ç/
bogçayı	Bohçayı	/h/ > /g/	içinden	işinden	/ş/ > /ç/
ruklu	ruhlu	/h/ > /k/	içinden	işinden	/ş/ > /ç/
bokçaymış	bohçaymış	/h/ > /k/	çikayet	şikayet	/ş/ > /ç/
bokçaymış	bohçaymış	/h/ > /k/	çikaye	şikayet	/ş/ > /ç/
bokçaymış	bohçaymış	/h/ > /k/	serbetinin	servetinin	/v/ > /b/
bokçayı	Bohçayı	/h/ > /k/	çibiye	çiviye	/v/ > /b/
bokçaay	Bohçayı	/h/ > /k/	kahde	kahve	/v/ > /d/
bokçayı	Bohçayı	/h/ > /k/	ke	ve	/v/ > /k/
kuzurlu	huzurlu	/h/ > /k/	öglesine	öylesine	/y/ > /g/
pastalamıyor	hastalanıyor,	/h/ > /p/	öglelesine	öylesine	/y/ > /g/
patırılıyorlar	hatırlıyor	/h/ > /p/	tagım	tayin	/y/ > /g/

Türkçe öğrenmekte olan Kazak öğrencilerin Süreksizleşme ile ilgili yaptıkları yanlışlar Tablo 3’te verilmiştir. Tablonun ilk sütununda, öğrencilerin yanlış yazdığı sözcükler yer almaktadır. 2. sırada sözcüğün doğru şekli ve son sırada yanlışın türü yer almaktadır. Tablolardaki yanlışların her birisi bir öğrenciye ait yanlışlardır. Yanlışların türleri, kendi içinde gruplandırılmış bir şekilde tabloda yer almaktadır. İncelenen kağıtlarda yapılan yanlışlardan yola çıkılarak bu gruba girebilecek tüm yanlışlar tabloda bulunmaktadır. Kimi sözcüklerin birden fazla tekrarı farklı öğrencilerin yaptıkları yanlışlar olabileceği gibi aynı öğrencinin yanlış tekrarı da olabilmektedir.

Tablo 3'te elde edilen bilgilere göre süreksizleşme ile ilgili yapılan yanlışların toplamı 64'tür. Öğrencilerin özellikle /ğ/ harfi ile ilgili birçok yanlış yaptıkları görülmektedir. Süreksizleşme yanlışlarının kendi içindeki dağılımı incelendiğinde en çok yanlış 17 tane ile /ğ/>/g/ türünde yapılmıştır. Daha sonra 8 yanlış ile /h/>/k/, beşer yanlış ile /n/>/d/ ve /ş/>/ç/, dörder yanlış ile /l/>/d/ ve /l/>/t/, 3 yanlış ile /y/>/g/ yanlış türünde, ikişer yanlış ile /h/>/g/, /h/>/p/, /v/>/b/ yanlış türlerinde, birer yanlış ile /f/>/t/, /ğ/>/b/, /h/>/b/, /h/>/t/, /l/>/b/, /l/>/g/, /r/>/b/, /r/>/d/, /r/>/g/, /ş/>/c/, /v/>/d/, /v/>/k/ yanlış türlerinde yanlışlıklar yapıldığı tespit edilmiştir. En fazla yanlış yapılan /ğ/>/g/ yanlış türünün sebebi Kazakçada /ğ/ harfinin bulunmaması ve öğrencilerin onun yerine /g/ harfini kullanıyor olmalarıdır. Bu yanlışın giderilmesinde Türkçe öğreticilerinin bu harf üzerinde özellikle durması gerekmektedir. Süreksizleşme ile ilgili de çok çeşitli yanlışların yapıldığı görülmektedir: tondan > fondan, kablıt > kağıt, gittigini > gittiğini, rabatsız > rahatsız, bogçayı > boğçayı, ruklı > ruhlu, dedik > delik, tagım > tayın.

Ünsüz Ünlü Değişimi

Ünsüz ünlü değişimi Türkçede pek rastlanan bir ses olayı değildir. Bu bölümde yer alan yanlış tipi standart dışı yanlış olarak ele alınabilir. Öğrenciler ünsüz harfler ile ünlü harfleri yazarken değişik şekillerde kullanarak Türkçede çok nadir olan bir ses olayının gerçekleşmesine neden olmuşlardır.

Kazak öğrencilerin ünsüz ünlü değişimi ile ilgili yaptıkları yanlışlar Tablo 4'te yer almaktadır. Tabloda öğrencilerin dikte çalışmasında metinlerde geçen sözcüklerin yerine yanlış yazdıkları sözcükler, sözcüklerin doğru şekilleri ve öğrencilerin yaptıkları yanlışın türü yer almaktadır. Tablolardaki yanlışların her birisi bir öğrenciye ait yanlışlardır. Yanlışların türleri, kendi içinde gruplandırılmış bir şekilde tabloda yer almaktadır.

Tablo 4
Ünsüz Ünlü Değişimiyle İlgili Yapılan Yanlışlar (ğ>ı,
ğ>u, y>ı, y>u)

Yanlış	Yanlış Türü: Ünsüz
Yazılan	ünlÜ
Sözcük	Doğrusu
saılayan	sağlayan /ğ/ > /ı/
dautılacaktı	dağıtılacak /ğ/ > /u/
sarailılar	saraylılar /y/ > /i/
duigular	duygular /y/ > /i/
şöule	şöyle /y/ > /u/
öile	öyle /y/ > /i/

Toplamda 6 yanlışın yapıldığı ünsüz ünlü değişiminin sebebi; öğrencilerin sözcüklerdeki bazı harflerin yerine ses olarak ve yazılış olarak benzer harfleri yazmalarıdır. Kazakçada /y/ şeklindeki harfin Türkçedeki /u/ harfi gibi okunması bunlara misal olacak bir durumdur.

Yanlışların kendi içindeki dağılımı incelendiğinde en çok yanlış 3 tane ile /y/>/i/ türünde yapılmıştır. Daha sonra birer yanlış ile /ğ/>/ı/, /ğ/>/u/, /y/>/u/ yanlış

türleri gelmektedir. Ünsüz ünlü değişiminde yapılan yanlışların azlığı bu kısımda dikkat çekmektedir.

Tablo 5

Diğer Ünsüz Değişmeleriyle İlgili Yapılan Yanlışlar

			Yanlış	Yanlış Türü:	
	Sözcüğün	Yanlış Türü: Diğer ünsüz	Yazılan	Sözcüğün	Diğer ünsüz
Yanlış Yazılan Sözcük	Doğrusu	değişimleri	Sözcük	Doğrusu	değişimleri
dünyesi	Bünyesi	/b/ > /d/	ağlına	alnına	/l/ > /ğ/
Dünyesi	Bünyesi	/b/ > /d/	kiblit	kibrit	/r/ > /l/
gidi	gibi	/b/ > /d/	yaralı var	yararlar	/r/ > /l/
gidi	gibi	/b/ > /d/	adlandırırın	adlandırılan	/r/ > /l/
tergiye	terbiye	/b/ > /g/	lütbelirine	rütbelerine	/r/ > /l/
ablandırılan	adlandırılan	/d/ > /b/	lütbelerine	rütbelerine	/r/ > /l/
ablı	adlı	/d/ > /b/	lütberine	rütbelerine	/r/ > /l/
ablı	adlı	/d/ > /b/	dailesinden	dairelerinden	/r/ > /l/
takbir	Takdir	/d/ > /b/	üzeline	üzerinde	/r/ > /l/
belik	delik	/d/ > /b/	Tajlar	taşlar	/ş/ > /j/
belik	delik	/d/ > /b/	bulusundan	buluşundan	/ş/ > /s/
bekmiş	dikmiş	/d/ > /b/	sıkayet	şikayet	/ş/ > /s/
buran	duran	/d/ > /b/	Simde	şimdi	/ş/ > /s/
tezgafın	tezgahın	/h/ > /f/	Kisi	kişi	/ş/ > /s/
ruğlu	ruhlu	/h/ > /ğ/	kisileri	kişilerin	/ş/ > /s/
limen	hemen	/h/ > /l/	olusturuyor	oluşturuyor	/ş/ > /s/
ruvlu	ruhlu	/h/ > /v/	Igattu	icatta	/c/ > /g/

Diğer Ünsüz Değişmeleri

Ünsüzlerle ilgili şimdiye kadar belirtilen yanlış sebeplerinden başka Kazakça ve Türkçe sözcüklerde bulunan benzerliklerden kaynaklanan yanlışlar da bulunmaktadır. Bu bölümde karşılaşılan yanlışlar, iki dilin benzerliklerinin yanlış oranlarının artmasına doğrudan etki ettiğini göstermesi açısından farklı bir öneme sahiptir. Bu bölümün oluşum aşamasında Tamir (2003)'ün Türkiye Türkçesi açısından Kazak

Türkçesine bir bakış isimli makalesinden faydalanılmıştır. Diğer ünsüz değişimleri konusu ile ilgili yapılan yanlışlardan bir tanesi /ğ/ > /y/ tipinde yapılan yanlıştır. Bu yanlışın yapılmasının sebeplerinden bir tanesi Türkçede sözcük içinde yer alan /ğ/(ı,u)'ler genellikle Kazakçada w olmaktadır. Şu örneklerde olduğu gibi: *T.T bağır – buğra – ağır – doğru – kuğu – ağız / K.T bawır – buwra – awır – tuwra – quw – awız*. Türkçede sözcük içinde yer alan bu /ğ/ > /y/ şeklini almaktadır. Buna örnek olarak: *T.T*

sığır – buğday / K.T sıyr – bıyday sözcükleri verilebilir.

Kazak öğrencilerin diğer ünsüz değişimleri ile ilgili yaptıkları yanlışlar Tablo 5’te yer almaktadır. Tabloda öğrencilerin dikte çalışmasında metinlerde geçen sözcüklerin yerine yanlış yazdıkları sözcükler, sözcüklerin doğru şekilleri ve öğrencilerin yaptıkları yanlışın türü yer almaktadır. Tablolardaki yanlışların her birisi bir öğrenciye ait yanlışlardır. Yanlışların türleri, kendi içinde gruplandırılmış bir şekilde tabloda

yer almaktadır. İncelenen kağıtlarda yapılan yanlışlardan yola çıkılarak bazı sözcüklerin birden fazla yanlış türüne ait olduğu belirlenmiştir. Fakat bu gruba girebilecek tüm yanlışlar başka yanlış türünde değil sadece burada yer almaktadır. Kimi sözcüklerin birden fazla tekrarı farklı öğrencilerin yaptıkları yanlışlar olabileceği gibi aynı öğrencinin yanlış tekrarı da olabilmektedir.

Tablo 6
Diğer Ünsüz Değişimleriyle İlgili Yapılan Yanlışlar

Yanlış Yazılan Sözcük	Sözcüğün Doğrusu	Yanlış Türü: Diğer ünsüz değişimleri	Yanlış Yazılan Sözcük	Sözcüğün Doğrusu	Yanlış Türü: Diğer ünsüz değişimleri
büçlü	güçtü.	/g/ > /b/	diyerine	diğerine	/ğ/ > /y/
büçlük	güçlük	/g/ > /b/	aşayı	aşağı	/ğ/ > /y/
diherine	diğerine	/ğ/ > /h/	düyünlenmiş	düğümnenmiş	/ğ/ > /y/
kahrıtlardan	kağıtlardan	/ğ/ > /h/	kayıt	kağıt	/ğ/ > /y/
kahıt	kağıt	/ğ/ > /h/	dimya	kimya,	/k/ > /d/
salınladı	sağladı.	/ğ/ > /l/	sopakta	sokakta	/k/ > /p/
sallanmaktadı	sağlanmaktadır	/ğ/ > /l/	putusuna	kutusuna	/k/ > /p/
sallanmaktadır	sağlanmaktadır	/ğ/ > /l/	tert	terk	/k/ > /t/
kalıt	Kağıt	/ğ/ > /l/	kulatlarına	kulaklarına	/k/ > /t/
kalıtlardan	kağıtlardan	/ğ/ > /l/	satladığı	sakladığı	/k/ > /t/
kalıtlardan	kağıtlardan	/ğ/ > /l/	satladı	sakladığı	/k/ > /t/
kalit	kağıt	/ğ/ > /l/	satladı	sakladığı	/k/ > /t/
sanladı	sağladı.	/ğ/ > /n/	hat	hak	/k/ > /t/
davıtlacaktı	dağıtılacaktı.	/ğ/ > /v/	yanatlarından	yanaklarından	/k/ > /t/
dayetlacaktı	dağıtılacaktı	/ğ/ > /y/	yanatlarınan	yanaklarından	/k/ > /t/

Tablo 7

Diğer Ünsüz Değişmeleriyle İlgili Yapılan Yanlışlar

Yanlış Yazılan Sözcük	Sözcüğün Doğrusu	Yanlış Türü: Diğer ünsüz değişmeleri	Yanlış Yazılan Sözcük	Sözcüğün Doğrusu	Yanlış Türü: Diğer ünsüz değişmeleri
özemlikle	Özellikle	/l/ > /m/	ana	ama	/m/ > /n/
alanmarında	alanlarında	/l/ > /m/	ayazlı	Ayaz'ın	/n/ > /h/
özemlikle	özellikle	/l/ > /m/	sıkıldı	sıkıntı	/n/ > /l/
unutumuşlara	unutuluşlara	/l/ > /m/	ölümden	önünde	/n/ > /l/
ilgini	ilgili	/l/ > /n/	ölune	önüne	/n/ > /l/
tünen	tünel	/l/ > /n/	sıkımdı	sıkıntı	/n/ > /m/
Özenlikle	Özellikle	/l/ > /n/	sıkımdı	sıkıntı	/n/ > /m/
özenirle	Özellikle	/l/ > /n/	sıkımdı	sıkıntı	/n/ > /m/
genişmeyi	gelişmeyi	/l/ > /n/	sıkımdı	sıkıntı	/n/ > /m/
özenlikle	özellikle	/l/ > /n/	insam	insan	/n/ > /m/
enlerinden	ellerinden	/l/ > /n/	Medeni	Nedeni	/n/ > /m/
denik	delik	/l/ > /n/	vasiyet	vasiyetnamesini	/n/ > /m/
dendiği	delik	/l/ > /n/	vasiyet	vasiyetnameye	/n/ > /m/
benli	belli	/l/ > /n/	yüzümden	yüzünden,	/n/ > /m/
benirlerken	belirlerken,	/l/ > /n/	umutmuşlara	unutuluşlara	/n/ > /m/
anan	alan	/l/ > /n/	yalmızca	yalnızca	/n/ > /m/
benirten	belirten	/l/ > /n/	zorunda	zorunda	/n/ > /m/
ödürler	ödüller,	/l/ > /r/	redeni	Nedeni	/n/ > /r/
özerlikle	özellikle	/l/ > /r/	tık	tıp,	/p/ > /k/
özerlikler	özellikle	/l/ > /r/	tık	tıp,	/p/ > /k/
körenin	Kölenin	/l/ > /r/	tık	tıp,	/p/ > /k/
köreydin	köleydin	/l/ > /r/	tık	tıp,	/p/ > /k/
berki	belki	/l/ > /r/	ökmüş	öpmüş	/p/ > /k/
berki	belki	/l/ > /r/	ökmüş	öpmüş	/p/ > /k/
berki	belki	/l/ > /r/	çök	çöp	/p/ > /k/
berki	belki	/l/ > /r/	çök	çöp	/p/ > /k/
kiritlemiş	kilitlemiş	/l/ > /r/	totlu	toplu	/p/ > /t/
gerdiğine	geldiğini	/l/ > /r/	yatmışlar	yapmışlar.	/p/ > /t/
ive	ile	/l/ > /v/	ötmüş	öpmüş	/p/ > /t/
haya	hâlâ	/l/ > /y/	ötmüş	öpmüş	/p/ > /t/
asıyı	asılı	/l/ > /y/	ötmüş	öpmüş	/p/ > /t/
anlaçları	amaçları	/m/ > /n/	ötmüş	öpmüş	/p/ > /t/
devan	devam	/m/ > /n/	totlunsal	“toplumsal	/p/ > /t/
renoda	Remo'da	/m/ > /n/			

Bu alanla ilgili yanlışların çok olması sebebiyle bu bölüm 5'e bölünerek incelenmiştir. 34 yanlışın yapıldığı yukarıda yer alan diğer ünsüz değişimleri ile ilgili yanlışlara yine Kazakça ve Türkçedeki bazı benzerliklerin neden olduğu anlaşılmaktadır.

Türkçede kullanılan /ş/'ler Kazakçada /s/ olarak kullanılmaktadır. Örnekler: *kış>qıs*, *beş >bes*, *karşı>qarsı*, *gümüş>kümis*, *düş->tüs-*, *taş>tas*, *aş->as-*, *başka>basqa*, *kişi>kisi*, *kuş>qus*, *kaş>qas*,

Tablo 8

Diğer Ünsüz Değişimleriyle İlgili Yapılan Yanlışlar

Yanlış Yazılan Sözcük	Sözcüğün Doğrusu	Yanlış Türü: Diğer ünsüz değişimleri	Yanlış Yazılan Sözcük	Sözcüğün Doğrusu	Yanlış Türü: Diğer ünsüz değişimleri
yaşağıtan	yaşartan,	/r/ > /ğ/	bası	başı	/ş/ > /s/
aynı	ayrı	/r/ > /n/	icakta	icatta	/t/ > /k/
itibânını	itibarını	/r/ > /n/	kaşdığı	taşıdığı	/t/ > /k/
içenin	içeri	/r/ > /n/	ikibağırını	itibarını	/t/ > /k/
zonunda	zorunda	/r/ > /n/	nimekçe	nimetçe	/t/ > /k/
sevmet	servet	/r/ > /v/	belirken	belirten	/t/ > /k/
sevmet	servet	/r/ > /v/	salaçlar	savaşlar	/v/ > /l/
sevmetinin	servetinin	/r/ > /v/	salaşlar	savaşlar	/v/ > /l/
savailinin	saraylının	/r/ > /v/	salaşlar	savaşlar	/v/ > /l/
süve	süre	/r/ > /v/	selmiş	sevmiş.	/v/ > /l/
aşla	Asla	/s/ > /ş/	mücemperler	mücevherler	/v/ > /m/
iflaz	iflâs	/s/ > /z/	menki	mevki	/v/ > /n/
iflaz	iflâs	/s/ > /z/	deran	devam	/v/ > /r/
iflaz	iflâs	/s/ > /z/	merki	mevki	/v/ > /r/
iflaz	iflâs	/s/ > /z/	merki	mevki	/v/ > /r/
iflaz	iflâs	/s/ > /z/	duraya	Duvara	/v/ > /r/
iflaz	iflâs	/s/ > /z/	mücerherlimin	mücevherlerimin	/v/ > /r/
basarı	başarı	/ş/ > /s/	mücerherlirin	mücevherlerimin	/v/ > /r/
başlamışlar	başlamışlar	/ş/ > /s/	duyana	Duvara	/v/ > /y/
bası	başı	/ş/ > /s/	dayranmam	davranmam	/v/ > /y/

/ş/ > /j/, /c/ > /g/ yanlışlarının yapıldığı tespit edilmiştir.

Yanlışların kendi içindeki dağılımı incelendiğinde en çok yanlış sekizer yanlış ile /d/ > /b/ ve /r/ > /l/ yanlış türlerinde yapılmıştır. Daha sonra 6 yanlış ile /ş/ > /s/, 4 yanlış ile /b/ > /d/ yanlış türünde, birer yanlış türünde de /b/ > /g/, /h/ > /f/, /h/ > /ğ/, /h/ > /l/, /h/ > /v/, /l/ > /ğ/, /r/ > /l/,

Bu kısımda /d/ > /b/ yanlış türünün yanlış sayısının fazla olmasında öğrencilerin /d/ ve /b/ harflerini tam olarak kavramamış olmaları ve harflerin benzer olmasından dolayı /d/ harfinin yerine /b/ harfinin yazılması etkili olmuştur.

Bu kısma kadar yapılan ünsüz değişimlerinin gösterildiği tablolardan 30 yanlışın yapıldığı tespit edilmiştir. Bu yanlışların sebepleri incelendiği zaman yine /ğ/ harfinin Kazakçada olmamasından ve öğrencilerin bu harfi tam kavrayamamasından dolayı bu harf yerine başka harf yazma eğilimi çıkmaktadır.

Yanlışların kendi içindeki dağılımı incelendiğinde en çok yanlış sekiz yanlış ile /k/>/t/ türünde yapılmıştır. Daha sonra 7 yanlış ile /ğ/>/l/, 5 yanlış ile /ğ/>/y/ yanlış türünde, 3 yanlış ile /ğ/>/h/ yanlış türünde, ikişer yanlış ile /g/>/b/ ve /k/>/p/ yanlış türlerinde, birer yanlış ile de /ğ/>/n/, /ğ/>/v/, /k/>/d/ yanlış türlerinde yanlışlar tespit edilmiştir.

Buraya kadar olan diğer ünsüz değişimlerinin toplam yanlış sayısı 40 olarak tespit edilmiştir. Bu yanlışların sebebi ise bu harflerden bazılarının iki dilde de bir birine benzemesidir.

Tablo 9
Diğer Ünsüz Değişimleriyle İlgili Yapılan Yanlışlar

Yanlış		
Yanlış Yazılan Sözcük	Sözcüğün Doğrusu	Türü: Diğer ünsüz değişimleri
köleği	köleyi	/y/ > /ğ/
ögle	öyle	/y/ > /ğ/
diğe	diye	/y/ > /ğ/
dihe	diye	/y/ > /h/
giltiyn	giydiğin	/y/ > /l/
şikaret	şikayet	/y/ > /r/
kizmetli	kıymetli	/y/ > /z/
hafisasını	hafızasını	/z/ > /s/
sorunda	zorunda	/z/ > /s/

Ünsüz değişimleri ile ilgili yapılan yanlışların son bölümü olan bu kısımda ise dokuz yanlış

belirlenmiştir. Bu kısımda yer alan yanlışlar diğer kısımlara oranla biraz daha az sayıya sahiptir.

Yanlışların kendi içindeki dağılımı incelendiğinde en çok yanlış 3 yanlış ile /y/>/ğ/ türünde yapılmıştır. Bu yanlışın sebebi incelendiğinde öğrencilerin /y/ ve /ğ/ gibi telaffuzu yakın olan harflerin yazımında yanlış harfi tercih etmeleri önemli bir etkidir. Daha sonra 2 yanlış ile /z/>/s/ yanlış türünde ve birer yanlış ile de /y/>/h/, /y/>/l/, /y/>/r/, /y/>/z/ yanlış türlerinde yanlışlar tespit edilmiştir.

Toplamda buraya kadar olan kısımda (Tablo 5 - Tablo 9) ünsüz değişimleri ile ilgili 180 tane yanlış tespit edilmiştir. Bu da göstermektedir ki bu yanlış türü öğrencilerin büyük sorun yaşadıkları bir kısımdır. Çalışma geneline bakıldığında toplamda 8 tablo ile ünsüz harflerde yapılan yanlışlar gösterilmiştir. Bu tabloların içerisinde 1 tane süreklileşme, 1 tane süreksizleşme ve 1 tane de ünsüz ünlü değişimine ait tablo yer alırken kalanların tamamı diğer ünsüz değişimlerine ait tablolarıdır.

Tartışma

Araştırmada elde edilen yanlışlardan 59 tanesi süreklileşme ile ilgilidir. Bu gruba dahil olan yanlışlara Kazakçadaki bazı harflerin Türkçedeki harflerin yerine kullanılıyor olması neden olmakta ve Türkçe öğretiminde, öğrenmeye çok olumsuz etkiler yapmaktadır. Çünkü Kazak öğrenciler Kazakçadaki kullarımlarını Türkçe sözcükler içerisinde yazmaya çalışmakta ve bunun neticesinde de yanlışlar ortaya çıkmaktadır. Bu yanlışlar içinde en fazla yapılmış olanı /b/>/v/ yanlışıdır. Bunun en önemli sebebi ise Türkçede v ile başlayan bazı sözcüklerin Kazakçada b ile başlamasıdır (*ver-* > *ber-*, *var* > *bar*). Kumsar ve Kaplankıran (2016) da, yapmış oldukları araştırmada

/c~/j/ harflerinin, /ç~/ş/ harflerinin, kalın ünlülerin yanındaki /k/ ve /h/ harflerinin ve yabancı dillerden alınan ortak sözcüklerin yanlışlıklara neden olduğunu ifade etmektedirler.

Süreklileşme ile ilgili belirlenen aktarım yanlışlarının birçok türde yapıldığı görülmektedir. Özellikle *tezgahın* sözcüğünde öğrencilerin /g/>/y/ değişimi yaptıkları görülmektedir.

Türkçenin aksine Kazakçada süreksizleşme oldukça fazla görülen bir olaydır. (E.T.>K.T.) *tawış>dıbis, sıçkan>tışkan* örneklerinde görüldüğü gibi.

Toplamda 6 yanlışın yapıldığı ünsüz ünlü değişiminin sebebi öğrencilerin sözcükleri duydukları şekliyle değil de tahmini olarak yazmalarından kaynaklanmaktadır. Yanlışların kendi içindeki dağılımı incelendiğinde en çok yanlış 3 tane ile /y/>/i/ türünde yapılmıştır.

Ünsüz ünlü değişimi Türkçede pek rastlanan bir ses olayı değildir. Bu bölümde yer alan yanlış tipi standart dışı yanlış olarak ele alınabilir. Öğrenciler ünsüz harfler ile ünlü harfleri yazarken değişik şekillerde kullanarak Türkçede çok nadir olan bir ses olayının gerçekleşmesine neden olmuşlardır.

Araştırma genelinde elde edilen yanlışların çoğunluğu diğer ünsüz değişikliklerinde görülmüştür. Bu gruba giren diğer ünsüz değişimleri içerisinde en fazla yanlışla sebep olan tür 13 ile // >/n/ değişimidir. Daha sonra 12 yanlış ile /n/>/m/ değişimi ve 11 yanlış ile /l/>/t/ değişimi gelmektedir. Burada dört tane de /m/>/n/ yanlış türüne ait örnekler tespit edilmiştir. Özellikle /n/ > /m/ ve /m/>/n/ yanlış türlerinde yanlışlara, bu iki harfin telaffuzunun birbirine yakın

olması sebep olmuştur. Bu da öğrencilerin bu harflerle ilgili özellikle dinleme becerisinde sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Bu sebeple bu sorunun ve benzer sorunların giderilmesi adına dinleme aktivitelerine de ağırlık verilmesi gerekmektedir.

En fazla yanlışın tespit edildiği diğer ünsüz değişikliklerinde görülen yanlışlardan bir tanesi de /ğ/>/y/ tipinde yapılan yanlıştır. Bu yanlışın yapılmasının sebeplerden bir tanesi Türkçede sözcük içinde yer alan /ğ/(ı,u)'ler genellikle Kazakçada /w/ olmaktadır. Diğer ünsüz değişimleri ile ilgili yanlışlara yine Kazakça ve Türkçedeki bazı benzerliklerin neden olduğu anlaşılmaktadır. Kisi>kişi örneğinde olduğu gibi Türkçede kullanılan /ş/'ler Kazakçada /s/ olarak kullanılmaktadır. Şahin (2008), yapmış olduğu araştırmasında Türk soyluların Türkçe öğrenmesi esnasında yaşadığı bazı problemlerden bahsetmiştir. Bu problemlerden bir tanesinin de ana dillerinden yapmış oldukları olumsuz aktarımlar olduğunu ifade etmiştir. Bu kısımda yer alan yanlışlara da aynı şekilde Kazakçadaki sözcüklerin Türkçeye aktarılmaya çalışılması neden olmuştur.

Bu kısımda karşılaşılan /v/>/t/ ve /t/>/v/ ünsüz değişimlerinin yanlış sayılarının yüksek olması iki ünsüzün de öğrenciler tarafından tam kavranmadığını ve yazma etkinliğinde rahatlıkla yer değişikliği yaptıklarını göstermektedir.

Kaya (2019) araştırmasında, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen A1 ve A2 seviyesindeki Suriyeli öğrencilerin, ünlü ve ünsüz harflerdeki yanlışlarını belirlemiş ve sonrasında elde edilen verilere dayanarak bazı önerilerde bulunmuştur. Kaya, çalışması neticesinde öğrencilerin en fazla yanlış yaptıkları ünsüz değişiminin /b/-/p/ harfleri olduğunu tespit etmiştir.

Bu harflerden sonra en fazla yanlışın /ç/-/ş/ harflerinde yapıldığını gözlemlenmiştir. Sonrasında sırayla /v/-/f/, /c/-/g/j/ ve /ğ/g/-/k/-/y/ harflerinde yanlışlar yapıldığına dikkat çekmektedir. Araştırmasında ayrıca, A1 seviyesinde en fazla yanlışın /b/-/p/ ve /ç/-/ş/ harflerinde yapıldığını tespit etmiştir. Diğer harflerde yapıyla yanlışların daha az olduğunu ifade eden Kaya; A2 seviyesindeki öğrencilerin /v/-/f/, /ğ/g/-/k/-/y/ harflerinde hiç yanlış yapmadıkları gözlemlenmiştir.

Aydoğmuş (2018) yaptığı çalışmada Türkiye Türkçesi öğrenen Kazakların Rusça etkisiyle yaptıkları yanlışları tespit etmiştir. Kazak öğrencilerin yaptıkları yanlışlar araştırmada başlıklar halinde verilmiş ve doğru kullanım şekilleri gösterilmiştir. *Türkiye Türkçesi Açısından Kazak Türkçesine Bir Bakış* isimli araştırmasında ise Tamir (2003), Türkçe ile Kazakça arasında ortak olan sözcüklerde görülen ünsüz farklılıklarını örneklerle açıklamıştır. Araştırmasında, Türkçe ile Kazakça arasındaki ayrılıkların büyük bir bölümünü ses farklılıkların meydana getirdiğini ifade etmektedir. Ayrıca, bu ses farklılıklarının en önemlilerinin ünsüzler arasındaki olan farklılıklar olduğunu da eklemektedir. Bu çalışmalarda da görüldüğü üzere Kazak öğrencilerin Türkçe öğrenmesi esnasında dikkat edilmesi gereken noktaların bir tanesi de şüphesiz ünsüz harfler ve ünsüz harflerin kullanımıdır.

Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin, ünsüz ya da ünlü kullanımı yanlışlarını ele alan araştırmalara özellikle dikkat etmek gerekmektedir. Bazı araştırmalarda bu türden sorunlara çok az seviyede rastlandığı belirtilebilmektedir. Fakat o araştırmalarda sorunların az görülmesinin asıl nedeni öğrencilerin sürekli

Türkçe ile muhatap olmalarıdır. Türk soyluların bu ve benzeri şekillerde yanlışlar yapmadıklarını ifade edecek araştırmacılar biraz daha dikkatli olmalıdırlar. Türkiye’de Türkçe öğretilen bir grup öğrenciden yola çıkarak genelleme yapmak bu konuda yanlışlara neden olabilmektedir. Yurt dışında Türkçe öğrenenler üzerine yapılan araştırmalarda elde edilen sorunlar gerçekte var olana daha yakındır. Çünkü yurt dışındaki öğrencilerin Türkçe dersi haricinde Türkçe ile bağlantılarının azlığı, bu sorunların oluşmasında farklı bir etkidir. Türk soyluların gerçekte yaşadıkları sorunları ortaya çıkarmak için bu kişilerin bulundukları yerlere gidilerek araştırmaları o bölgelerde yapmak daha uygun olacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, Türkçe öğrenen Kazak öğrencilerin ünsüzleri kullanırken ne tür yanlışlar yaptıklarını ve bu yanlışların çözümü adına neler yapılabileceğini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu sebeple alan yazın taranarak ve uzmanlardan yardım alınarak araştırmada kullanılmak üzere 3 tane metin seçilmiştir. Bu metinler dikte yoluyla öğrencilere yazdırılmıştır. Sonrasında elde edilen veriler titizlikle analiz edilmiş ve yapılan yanlışların türleri tespit edilmiştir. Ortaya çıkan sonuca göre tablolar yardımıyla veriler sunulmuştur. Araştırmada toplamda ünsüz değişimleri ile ilgili 309 tane yanlış tespit edilmiştir. Bu yanlışların 180 tanesi diğer ünsüz değişikliklerine; 64 tanesi süreksizleşmeye; 59 tanesi süreklileşmeye ve 6 tanesi de ünsüz ünlü değişimine aittir.

Kazakçanın ve Türkçenin birçok ortak sözcüğünde mevcut olan ünsüz farklılıkları, karşımıza sistemli bir hâlde çıkmaktadır. Bu farklılıkların öğrenilmesi durumunda yanlışların en aza indirilmesi mümkündür. Bu bakımdan Türkçeyi öğrenen Kazak öğrencilerin

öncelikli olarak bu ünsüz farklılıklarına daha çok dikkat etmesi gerekmektedir. Ne var ki bahsedilen bu ünsüz farklılıklarının kolay bir şekilde görülüp fark edilebilmesi için öncelikle her iki lehçenin yazımında kullanılan şekillerin, harflerin ortak olması, kısaca ortak bir alfabenin olması gerekmektedir. Çünkü aynı seslerin farklı şekillerle, harflerle gösterildiği bir öğretim ortamında bu olay devam ettikçe bu dillerin kullanıcıları yazılanları anlamakta zorluk yaşayacak; okumadaki ve yazmadaki sorunları ortadan kaldırmak kolay bir şey olmayacaktır.

Araştırmada elde edilen bilgilere göre süreksizleşme ile ilgili yapılan 64 yanlışın sebeplerine bakıldığında özellikle öğrencilerin ğ harfi ile ilgili genelde birçok yanlış yaptıkları görülmektedir. Ayrıca Kazakçadaki /l/ harfi, Türkçeden farklı bir şekilde /l/, /m/, /n/, /ñ/ ve /z/ ünsüzlerinden sonra geldiği zaman değişikliğe uğrayarak d olmaktadır. Bu değişim özellikle /l/ ünsüzü ile başlayan eklerde görülmektedir. Kazakçadaki bu özellik öğrencilerin yanlış yapmalarına sebep olmaktadır. Süreksizleşme yanlışlarının kendi içindeki dağılımı incelendiğinde en çok yanlış 17 tane ile /ğ/ > /g/ türünde yapılmıştır. En fazla yanlış yapılan /ğ/ > /g/ yanlış türünün sebebi Kazakçada /ğ/ harfinin bulunmaması ve öğrencilerin onun yerine /g/ harfini kullanıyor olmalarıdır. Kazakçada yer almayan ve yazma becerisinde yanlışlara sebep olan /ğ/ harfinin öğrencilere yeterli düzeyde öğretilmesi önemlidir. Bu yanlışın giderilmesinde Türkçe öğreticilerinin bu harf üzerinde özellikle durması gereklidir. Bu harfin öğretilmesi adına içerisinde bu harfin geçtiği sözcükler öğrencilere örnek okumalar yapılarak öğretilmelidir. Ayrıca diğer dil becerilerinde de bu harfin geçtiği sözcüklerde öğrencilerin yanlış yapma düzeylerine dikkat edilmelidir.

Ünsüz değişimlerinde karşılaşılan yanlışlar, özellikle öğreticiler tarafından üzerinde durmaları gereken konular olduğunu göstermektedir. Bu yanlışların oluşmasında kimi zaman Kazakçadan ve Rusçadan yapılan olumsuz aktarımlar etkili olduğu gibi kimi zaman da öğrencilerin bazı harflerin yazılışlarını ya da telaffuzlarını tam olarak kavramamış olmaları etkili olmuştur. Olumsuz aktarımlardan kaynaklanan ünsüz yanlışlarının giderilmesi adına öğrencilere dört temel beceri ile ilgili bol tekrar ve alıştırma yaptırılmalıdır. Bu konu ile ilgili yanlışların çok çeşitli olmasında Kazakça ve Türkçenin alfabelerinin farklı olmasının da etkisi bulunmaktadır. Bu konu ile ilgili Kumsar ve Kaplankıran (2016), alfabeden kaynaklı yapılan yanlışlıkların; /B/, /C/, /E/, /H/, /P/, /Y/ harflerinde görüldüğünü tespit etmişlerdir. Kazak alfabesinde de bu şekilde yer alan harflerin farklı sesleri karşıladığı için alfabe öğretiminde bu harflerin dikkatle öğretilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Çünkü Kazak öğrenciler Kazakçadaki ünsüz kullanımlarını Türkçe sözcükler içerisinde yazmaya çalışmakta ve bunun neticesinde de yanlışlar ortaya çıkmaktadır.

Araştırmada elde edilen farklı türdeki yanlışların düzeltilmesinde Türkçe ve Kazakçadaki bazı özellikler dikkate alınarak farklı uygulamaların yapılması gerekmektedir. Mesela, Türkçe alfabe öğretilirken bu harflerin kullanımına farklı bir gayret gösterilmelidir. Gerekli durumlarda fazla yanlış yapılan harfler ve hecelerle ilgili öğrencilere bol bol telaffuz çalışmaları yaptırılmalıdır. Belirli dönemlerde ise dikte çalışmalarına yer verilmelidir. Dikte çalışmasının önemli olmasından dolayı Kazakça derslerinde Kazak öğrencilere bol miktarda uygulanan bu teknik, Türkçe öğretiminde de kullanılmalıdır.

Türkçedeki bazı harflerin telaffuzunun birbirine yakın olması bazı sorunlara sebep olmaktadır. Bu tip sorunların çözümü de ancak öğrencilerin bu harflerle ilgili fazlasıyla dinleme ve yazma yapmasını gerektirmektedir. Burada ayrıca öğrencilere büyük bir görev düşmektedir.

Kazakçada ve Türkçede aynı şekilde ya da çok benzer bir şekilde yazılan harfler; /a/, /e/, /h/, /i/, /k/, /m/, /o/, /p/, /c/, /T/, /B/, /y/, /H/ harfleridir. Özellikle bu harflerin öğrenciler tarafından karıştırılmasını önleme adına gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bir takım sözcük listeleri oluşturma yoluyla bu gibi yanlışlar önenebilir. Bu harflerin sözcük başında, ortasında ve sonunda okunuşlarını daha kalıcı öğretme adına bir takım okuma, dinleme, yazma ve konuşma aktiviteleri yapılmalıdır.

Öğrencilerin harfleri öğrenmeleri adına bazı oyunlardan faydalanılmalıdır. Mesela; ağız okuma yoluyla yapılacak oyunlar bu konuda hem sözcüğü söyleyene hem de sözcüğü bulmaya çalışana büyük

faydalar sağlayacaktır. Aynı zamanda öğrencilere okuduklarını ses kaydı yaptırarak kendi yanlışlarını bulmaları sağlanabilecektir. Ama yukarıda da belirtildiği gibi en önemli etkinlik şüphesiz bu araştırmada kullanılan dikte çalışması yaptırılmasıdır. Çünkü dikte çalışması ile öğrencinin dinleme, okuma ve yazma becerileri bir anda gelişmektedir. Bir de anlamadığı sözcükleri sorduğu taktirde bir etkinlikle 4 beceri birden kullanılmış olmaktadır.

Bu araştırma dinleme ve yazma becerisi ile sınırlandırılmıştır. Alanda yapılacak diğer çalışmalar özellikle öğrencilerin okuma ve konuşma becerileri üzerine hazırlanabilir. Ayrıca öğrencilerin yanlışları bu çalışmada sadece fonetik alanla sınırlı tutulmuştur. Bu tip yanlışların değerlendirilmesi fonetik alanla sınırlı kalmamalı, morfoloji ve sentaks gibi diğer dil bilimi kolları ile ilgili de yapılmalıdır. A2 seviyesinde olan öğrencilerle gerçekleştirilen bu çalışmanın benzeri başka dil seviyesinde olan öğrencilere de uygulanabilir.

Kaynakça

- Açık, F. (2008). *Türkiye’de Yabancılar Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu’nda Sunulan Bildiri, Kıbrıs, 1-9.
- Arslan, M. (2014). Öğrenenler Açısında Türkçenin Yapısal Özelliklerinin Yabancı Dil Olarak Öğrenimine Etkisi: Bosna Hersek Örneği. *Eğitim ve Bilim*, 39(174).
- Aydoğmuş, E. Ü. (2018). Türkiye Türkçesi Öğrenen Kazakların Rusça Etkisiyle Yaptıkları Yanlışlar. *Journal of Türklük Bilimi Arastirmalari*, (44), 11-27
- Banguoğlu, T. (1990). *Türkçenin Grameri*. Ankara.
- Banguoğlu, T.ve Gülensoy, T. (1994). *Türkçe El Kitabı I*.Kayseri: Bizim Gençlik Yayınları.
- Berkmen, Y. M. (2003). Bilim Dilinin Türkçeleşmesi. *Türk Tanısal ve Girişimsel Radyoloji Dergisi*, 9(3), 275-278
- Demirci, Ü. Ö. (2011). Türk Dünyasında Latin Alfabesine Geçiş Süreci. *Türk Yurdu Dergisi*, 287, 228

- Efendioğlu, S. ve İşcan, A. (2010). *Türkçe Ses Bilgisi Öğretiminde Ses Olaylarının Sınıflandırılması*, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 42, 121-143
- Erdoğan, E. (2015). *Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu: Türk Dillilere Türkiye Türkçesi Öğretimi Adlı Sempozyumda Sunulan Bildiri, Erzurum, 1-18.
- Ergenç, İ. (1995). *Konuşma dili ve Türkçenin söyleyiş sözlüğü*. Ankara: Multilingual Yayınları.
- Hengirmen, M. (1990). *Yabancı dil öğretim yöntemleri ve Tömer yöntemi*. Ankara: Engin Yayıncılık.
- İsayev, C. M. (1993). *Kazak Tili*. Universitet-Kaynar. Almatı.
- Kajıbek, E. Z. (1991). *Kazak Türkçesi*. (Ed. A. B. Ercilasun). *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü 1*. (2. Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi 1(1), 72
- Kaya, E. B. (2019). Suriyelilerin Türkçe Öğrenirken Yaşadıkları Dil Sorunları. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 2(1), 73-92.
- Koç, K. ve Doğan, O. (2004). *Kazak Türkçesi Grameri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara.
- Korkmaz, Zeynep (2003), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2007). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Genişletilmiş. 3. Baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kumsar, E., & Kaplankıran, İ. (2016). Kazakların Türkiye Türkçesi Öğreniminde Yaptıkları Yanlışlıklar ve Bu Yanlışlıkların Düzeltilmesine Yönelik Öneriler. *Diyalektolog*, Summer, 12.
- Mırzabekov, S. (1993). *Kazak Tilinin Fonetikası*. Kazak Üniversitesi. Almatı.
- Öner, M. (1998). *Bugünkü Kıpçak Türkçesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Şahin, M. (2008). *Güvenlik Bilimleri Fakültesinde Öğrenim Gören Yabancı Öğrencilerin Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Zorluklar*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tamir, F. (2003). *Türkiye Türkçesi açısından Kazak Türkçesine bir Bakış*. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 13, 328.
- Tosun, C. (2005). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1(1), 22
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yay.

Sorumlu Yazar Bilgileri:

Yazar ismi: Cemal Özdemir

Bölüm: Yabancı dil: İki yabancı dil

Fakülte: : Eğitim ve Beşeri Bilimler Fakültesi

Üniversite, ülke: Süleyman Demirel Üniversitesi, Kazakistan

Email: cemal.ozdemir@sdu.edu.kz

Lütfen alıntılایınız: Özdemir, C. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Kazak Öğrencilerin Ünsüz Harf Değişmeleri ile İlgili Yaşadıkları Sorunlar. *Journal of Research in Turkic Languages*, 1(1), 1-21. DOI: 10.34099/jrtl.111

Alındı: Şubat 11, 2019 • Kabul: Nisan 17, 2019